

Публикуван номер	:	C-400/23
Номер на доказателството	:	1
Регистрационен номер	:	1261667
Дата на подаване	:	29/06/2023
Дата на вписване в регистъра	:	30/06/2023
Вид на доказателството	:	Преюдициално запитване

	:	Доказателство
Номер на подаване чрез e-Curia	:	DC189840
Номер на файл	:	1
Подател	:	Ivo Hinov (J357324)

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

Дата: 29.06.2023

Град: София

Софийски градски съд

16 състав

В закрито заседание в следния състав:

Председател: Иво Хинов

Съдебни Заседатели: 1. Румяна Иванова

2. Мими Ковачева

като разглежда докладваното от председателя на състава

наказателно дело от общ характер № 2260 по описа за 2020 година

Производството е по реда на чл.485 и сл. НПК, чл.267 ал.2 ДФЕС.

1. В запитването по С-340/21 се твърди, че националният правен режим относно провеждане на наказателни производства при отсъствието на подсъдим, извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, не отговаря на изискването на чл. 8 ал. 4 от тази Директива. В този контекст е поставен въпросът дали следва съдът да е задължен да предприеме действия по уведомяване на задочно осъденото лице, така че да осигури пълното приложение на правото на Съюза, респективно какво да бъде съдържанието на тези действия.

2. В Решение от 08.06.2023 г, съединени дела С-430/22 и С-468/22, (ECLI:EU:C:2023:458) Съдът на ЕС посочи, че правото на Съюза не задължава съд, разглеждащ наказателно дело против отсъстващ подсъдим извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, да посочи в присъдата си правото му на нов процес; не коментира естеството на това право и начина му на упражняване.

3. Доколкото Съдът на ЕС не използва своето правомощие да преформулира поставеният въпрос, като вземе предвид всички данни от мотивите в запитването – т. 26-27 от Решение от 22.06.2023 г по С-660/21 (ECLI:EU:C:2023:498), с цел да даде действително полезен отговор, може да се направи извод, че даденият отговор има качеството на действително полезен отговор.

4. Оттук може да се предположи, че националният правен режим на задочност е в пълно съответствие с чл. 8 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343, като не са нужни никакви усилия на съда, разглеждащ наказателно обвинение в отсъствието на подсъдим извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, да гарантира определено информиране, посочено в чл. 8 ал. 4 от Директивата.

5. Това предположение на запитващата юрисдикция се нуждае от изрично потвърждение от Съда на ЕС; следователно е налице необходимостта от ново запитване, с поставяне на изричен въпрос в този смисъл, както и отделни въпроси относно отделните аспекти на проблема.

6. Тези въпроси следва да се поставят и в хипотеза на възможност, а не само на задължение за запитващата юрисдикция да гарантира определени уведомявания по чл. 8 ал. 4 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343. Целта е въпросите да получат отговор, дори ако такова задължение не стои. Т.е. отговорите ще бъдат необходими и ако Съдът на ЕС приеме, че правото на Съюза макар и да не задължава, все пак допуска съдът, който постановява присъдата при условия, различни от тези по чл. 8 ал. 2 от Директивата, сам да гарантира бъдещите информирания, които следва да бъдат направени (евентуално от трето лице) при задържането на осъденото лице. Отговори на поставените въпроси няма да са нужни само ако Съдът на ЕС приема, че правото на Съюза забранява на националния съд да предприеме мерки, с които да гарантира тези уведомявания.

7. На последно място остава открита възможността в действителност да бъде постановена оправдателна присъда – което обуславя и въпросът дали чл. 8 и чл. 9 от Директивата се отнасят и до този случай.

8. Поради което е налице необходимост от отправяне на ново преюдициално запитване.

ФАКТИ ПО ДЕЛОТО

9. Спрямо ВБ е повдигнато обвинение за това, че заедно с още определен брой лица е участвал в организирана престъпна група, поставила си за користна цел отглеждане и разпространението на наркотични вещества, както и държане на оръжия, престъпление по чл.321 ал.3 т.2 вр ал.2 НК; а също така и че с три деяния е държал, в съучастие с други лица, определени наркотични вещества и прекурсори, престъпление

по чл.354а ал.2 и ал.1 вр чл.20 ал.2 НК; а също така че е държал в съучастие с други лица, огнестрелни оръжия и боеприпаси, без надлежно разрешение, престъпление по чл.339 ал.1 вр чл.20 ал.2 НК. За тези престъпления се предвижда наказание "лишаване от свобода" от 3 до 10 години за първото, от 3 до 10 и от 5 до 15 години за второто и от 2 до 8 години за третото.

10. Наказателното производство се води в отсъствието на ВБ още от самото начало. До настоящия момент той не е получил официално уведомление за обвиненията срещу него. Отделно от това не е бил уведомен, че обвинението е внесено за разглеждане от съд, за датата и мястото на съдебното заседание, вкл и за последиците от неявяването му.

11. Причина за това е невъзможността да бъде намерен. В досъдебното производство той се е укривал непосредствено преди предприемане на полицейската операция по задържането на заподозрените. Бил е обявен за издирване, вкл и с европейска заповед за арест, но не е бил намерен. Поради което не е бил уведомен за обвинението против него. В съдебната фаза той отново е обявен за издирване. Съобразно последните сведения, от юни 2023 г, той не може да бъде намерен.

12. В рамките на досъдебната фаза и на съдебното производство той е защитаван от трима поредни служебни адвокати. Нито един от тях никога не го е виждал и не е поддържал връзка с него или с негови роднини.

13. Делото все още е висящо. Налице е определена вероятност спрямо ВБ да бъде постановена осъдителна присъда – и по-конкретно да бъде определено наказание "лишаване от свобода", което той ще следва реално да изтърпи. Но също така е налице и вероятност той да бъде признат за невинен и да бъде оправдан.

ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

14. Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство, ОВ, L 65 от 11.03.2016 г – наричана „Директива (ЕС) 2016/343“ или „Директивата“.

НАЦИОНАЛНО ПРАВО

15. Законодателни актове:

Наказателен кодекс, обн., ДВ, бр. 26 от 2.04.1968 г., последна редакция ДВ бр. 53 от 08.07.2022 г. – наричан НК;

Наказателно-процесуален кодекс, обн., ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г., последна редакция ДВ бр. 48 от 02.06.2023 г. – наричан НПК;

Националният закон е цитиран в Приложение 1.

ПРАВНИ СРЕДСТВА ЗА ЗАЩИТА СРЕЩУ ЗАДОЧНОСТТА ПО НАЦИОНАЛНОТО ПРАВО

16. В хода на текущия процес

16.1. При разглеждане на делото и при постановяване на присъдата съдът няма правомощието да прецени дали са били налице условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, респективно да отрази тази преценка в свой съдебен акт. Това е така, доколкото единственото предвидено правно средство за защита срещу задочно осъждане е производството по чл. 423 НПК (т.17.3-4 по-долу).

16.2. Поради това всяка констатация на запитващата юрисдикция, че е провела процеса в отсъствието на ВБ извън условията на чл. 8 ал.2 от Директивата, поради което ВБ, след задържането му, има право на нов процес, ще бъде извън нейната компетентност и няма да има никаква правна сила.

16.3. Срокът за обжалване на присъда, постановена в отсъствието на подсъдим, тече от датата на постановяване на присъдата – независимо, че отсъстващият подсъдим не е могъл да узнае за нея. С изтичане на този срок се преклудира възможността за обжалване на тази присъда. Отгук отсъстващ подсъдим получава защита срещу задочността само ако узнае за тази присъда в срока на обжалването ѝ и подаде жалба против нея; или пък, ако други подсъдими вече са подали жалба и е образувано второинстанционно или касационно производство, след като узнае за него, той се присъедини към тяхната жалба.

16.4. Извън хипотезата на т.16.3, която е малко вероятна, единственото средство за правна защита срещу задочността, която националният закон предвижда в рамките

на висиящия процес, е продължаване на издирването на отсъстващия подсъдим, с цел да бъде намерен и уведомен за процеса против него.

17. След приключване на делото с окончателен съдебен акт.

17.1. Националното право не предвижда едно лице, осъдено или оправдано в негово отсъствие с окончателен съдебен акт, да бъде уведомено за постановената присъда. Практически това лице разбира, че е осъдено едва при ареста му за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода", ако такова е било наложено; или при изпълнението на друго наказание, ако такова е наложено. Не се предвижда това лице да получи копие от присъдата.

17.2. Националното право не предвижда никакво уведомяване на лице, осъдено в негово отсъствие, за възможността да поиска ново разглеждане на делото в негово присъствие (по реда на чл. 423 НПК). Практически такова уведомяване не се прави.

17.3. Националното право предоставя правно средство за защита срещу задочно осъждане – чл. 423 НПК. Това средство за правна защита е извънредно по своя характер, като е достъпно след като влезе в сила присъдата, постановена в отсъствието на подсъдимия.

17.4. То става при следните процесуални условия:

- срокът за подаване на искането е шест месеца от узнаване на осъждането (практически от датата на задържането, ако осъденото лице е задържано);
- задължително задочно осъденото лице следва да се яви пред съда, като неявяването му води до прекратяване на производството;
- съдът изслушва искането и доводите на задочно осъдения относно претендираното възобновяване на делото;
- съдът преценява всички обстоятелства по случая и приема дали задочно осъденият има или няма право на възобновяване;
- ако съдът приеме, че осъденото лице има право на възобновяване, възобновява делото – което означава, че отменя задочната присъда и постановява делото да се разгледа отново, като започне от този момент в развитието му, в който е настъпила задочността;

- съдът обявява решението в достъпна база данни, като задочно осъденият може да се уведоми за него;

- решението на съда е окончателно.

18. Изводи

18.1. Следователно, съобразно националното право, едно задочно осъдено лице не получава никаква информация за правото му на нов съдебен процес. Законът му предоставя правото да поиска нов процес, като основателността на това искане ще бъде предмет на бъдеща преценка от съда (чл. 423 НПК). Но законът не изисква това лице, след задържането, да получи информация дали има или няма право на нов процес, респективно информация, че има право да поиска нов процес. Практически такива уведомявания не се правят.

18.2. Следователно, съобразно националното право, преценката дали едно задочно осъдено лице има право на нов процес, се прави за първи път с акта на съда, който уважава или отхвърля искането на това лице за нов процес в негово присъствие (чл. 423 НПК); а това искане се прави от задочно осъденото лице по негова инициатива, без да получи предварителна информация за правата си като лице, осъдено в негово отсъствие.

19. Относно разясняване на права

Съобразно чл. 15 ал. 2 НПК законът предоставя на подсъдимия всички процесуални средства, нужни за защита на неговите права и законни интереси.

Съобразно чл. 15 ал. 3 НПК съдът разяснява на подсъдимия неговите процесуални права и му осигурява възможност да ги упражни.

Тези норми обхващат и правните средства за защита, които правото на Съюза предоставя на подсъдимия, вкл и тези по чл. 8 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343. По своето естество нормата на чл. 15 НПК дава национално правно основание за извършване на такива действия от страна на запитващата юрисдикция, които са относими към гарантиране на информирането, посочено в чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата.

20. Пълно цитиране на националните норми се намира в Приложение № 1

По-подробно описание на националното право се намира в Приложение № 2

ПРЕЮДИЦИАЛНИ ВЪПРОСИ И МОТИВИ КЪМ ТЯХ

21. Първата групи въпроси се отнасят до информиране на задочно осъдения за съдебното решение, с което е осъден.

22. **ВЪПРОС 1.1.** Чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 следва ли да се тълкува в смисъл, че ако едно лице е осъдено в негово отсъствие извън хипотезите на ал. 2 и му е наложено наказание "лишаване от свобода", то при задържането му за изпълнение на това наказание следва да бъде информирано за решението, с което е осъден?

23. Мотиви към въпрос 1.1.

Съобразно чл. 8 ал. 4 изр. 1 от Директива (ЕС) 2016/343 е възможно да се проведе наказателно производство в отсъствието на подсъдимия, дори и да не са спазени условията на ал. 2. Но в изр. 2 е поставено условието това лице, при информиране за решението и при задържането му, да бъде информирано и за правото му на нов съдебен процес. Възниква въпросът дали задължително следва – ако това лице е задържано в изпълнение на наложеното му наказание "лишаване от свобода" – то да бъде информирано и за решението, с което е осъден.

24. Възможно е тълкуването, че нормата не поставя задължение за такова информиране – доколкото посочва „при информиране ... за решението“. Поставено е условието, че само ако настъпи едно възможно събитие – „при...“ (на английски „when“, на френски език „lorsque“) – а именно информиране за решението, то възниква задължението за държавите членки да информират задочно осъдения за правните средства за защита срещу задочността.

25. Това тълкуване е възможно да се обоснове с алтернативата „при информиране ... за решението“ или „когато бъде задържано“. И по-конкретно, задържането автоматично води до задължение за информиране за правните средства за

защита срещу задочността. Оттук въобще не е нужно едно лице, което вече е задържано, да бъде информирано за решението, с което е осъдено.

26. Но е възможно и тълкуването, че такова информиране задължително следва да се направи, доколкото то е предпоставка за информирано упражняване на правото на лицето, осъдено извън хипотезите на чл. 8 ал. 2 от Директивата, да прецени дали да ползва правните средства за защита срещу задочното си осъждане. Така изразът „по-специално когато лицето е задържано“ да се тълкува, че задължително при задържане осъденото лице следва да се информира за решението, с което е осъден.

27. Т.е. поставя се въпросът за изразът „по-специално когато...“ (на английски език „in particular when“, на френски език „en particulier au moment de“) – дали той се отнася 1) до информиране за правните средства за защита срещу задочността – т.е. при задържане на лицето се прави такова информиране; или 2) той се отнася до информирането на задържаното лице за решението, с което той е осъден в негово отсъствие – т.е. при задържане на това лице то се информира за това решение. Във втория случай информирането за правните средства за защита се свързва пряко с информирането за решението за осъждане, а не със задържането на лицето.

28. Поставя се въпросът и за съюза „и“ (на английски език „also“, на френски език „également“) – дали това означава, че информирането за решението е нещо ясно и несъмнено, но също така следва да се осъществи и информиране за правните средства за защита срещу задочността, заедно с информиране за решението.

29. Запитващата юрисдикция възприема второто становище (т. 26 по-горе). За ефективното упражняване на правните средства за защита срещу задочността е нужно осъденото лице да е наясно поради какви причини е осъден – само тогава ще може да прецени дали да се възползва от тях и как да формулира доводите си. Самото естество на изискването за ефективност на правните средства за защита по чл. 47 ал. 1 от Хартата изисква да има такава информация.

30. Въпрос 1.2. Какво е съдържанието за изискването по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 „информиране ... за решението“ и предполага ли връчване на копие от това решение?

31. Мотиви към въпрос 1.2.

На следващо място възниква и въпросът какво е естеството на това информиране.

32. Дали фактът, че осъденото лице е задържано и настанено в затвора е достатъчно, за да се приеме, че е информиран за решението. Това да е така, доколкото всяко задържане е резултат от осъждане и след като едно лице е задържано, то трябва да знае, че е осъдено с някакво съдебно решение.

33. Или пък информирането ще бъде надлежно осъществено, ако настаненото в затвора лице има достъп до елементи от съдебното решение, за което е осъден – например диспозитива му, в което се посочва най-общо деянието, за което е осъден; правната му квалификация; наложеното наказание "лишаване от свобода" и неговият срок. Това да е така, доколкото тази информация е достатъчна, за да разбере за осъждането си.

34. Или е нужно да му се предостави копие от цялото съдебно решение, с което е осъдено. Това да е така, доколкото само при запознаване с пълния текст на цялото съдебно решение е възможно задочно осъденият, който е задържан в изпълнение на наложеното му наказание "лишаване от свобода", да вземе информирано решение дали и как да упражни правните средства за защита срещу това осъждане.

35. Или е нужно – ако задочно осъденият направи такова искане – да му бъде предоставен допълнително и достъп до всички материали по делото. (на него или на неговия адвокат). Това да е така, доколкото действителното и ефективно информиране за решението ще е налице не само ако задочно осъденият разполага с копие от това решение, но и е запознат с фактическия и правния контекст, в който то е постановено – а това предполага достъп до делото. В действителност едно съдебно решение не може да бъде правилно разбрано, ако е четено самостоятелно и изолирано от материалите по делото. А оттук и правните средства за защита срещу това решение няма да може да бъдат ефективно използвани, при липса на достъп до материалите по делото.

36. Запитващата юрисдикция възприема последното становище. То е в съответствие и с чл. 7 от Директива (ЕС) 2012/13 от 22 май 2012 г относно правото на информация в наказателното производство (ОВ L 142/01.06.2012 г.), който предоставя достъп до всички материали по делото. Ако целта на правните средства за защита срещу задочността по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 е да се възстанови

едно нарушено право на лично участие, то достъпът до всички материали по делото се явява необходим. Това е така, доколкото е налице тясна връзка между защитата срещу едно обвинение и преценката дали да се направи искане за нов процес, с цел лична защита срещу това обвинение. И при двете е нужно подсъдимият да има цялата налична информация за това обвинение.

37. Ако се приеме обратното, то предоставеното правно средство за защита по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 не би отговаряло на изискването за ефективност по чл. 10 ал. 1 от нея и на чл. 47 ал.1 от Хартата. Обратното, задочно осъденото лице, макар и уведомено за правото си на нов процес, няма да може да вземе информирано решение дали да се възползва от това право. Така би се реализирала една „...доста голяма празнота в защитата...“ на правото му да вземе лично участие в процеса – т. 44 от Решение от 19.09.2019 г по С-467/18 (ECLI:EU:C:2019:765).

38. Въпрос 1.3. При отрицателен отговор на въпроси 1.1 и 1.2. – чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 противопоставя ли се на решението на национален съд да гарантира връчването на копие от това решение?

39. Мотиви към въпрос 1.3.

Възможно е Съдът на ЕС да даде отрицателен отговор на първите два въпроса.

40. При все това запитващата юрисдикция счита за нужно да гарантира, че – след евентуалното осъждане на ВБ на наказание "лишаване от свобода" – то при неговото задържане той ще получи копие от осъдителния съдебен акт. Поради това е поставен въпрос дали правото на Съюза се противопоставя на това.

41. И по-конкретно доводите, въз основа на които Съдът на ЕС ще достигне до отрицателен отговор по първите два въпроса, дали са от такова естество, че доведат до извод, че запитващата юрисдикция ѝ е забранено и не бива да предприеме действия, които да гарантират такова информиране, защото това ще доведе до нарушението на правото на Съюза.

Ако Съдът на ЕС достигне до извод, че такава забрана не стои, то за запитващата юрисдикция е налице интерес да получи отговор по същество на първите два въпроса – въпреки че за нея липсва задължение да гарантира бъдещото

информирани на задочно осъденото лице – Решение от 08.06.2023 г, съединени дела C-430/22 и C-468/22, (ECLI:EU:C:2023:458).

42. Втората група въпроси се отнася до правото на задочно осъдения да бъде информиран за правните средства за защита срещу това осъждане.

43. Въпрос 2.1. Съответна ли е на чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 национална правна уредба, която – при разглеждане на наказателно обвинение и постановяване на осъдителен съдебен акт в отсъствието на подсъдимия, извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата – не предвижда никакъв ред и условия да бъде предоставена информация на задочно осъденото лице за правото му на нов процес с негово участие; и по-конкретно такава информация не се предоставя при задържането на задочно осъденото лице?

44. Мотиви към въпрос 2.1.

Националната правна уредба допуска разглеждане на наказателно обвинение в отсъствието на подсъдимия, извън хипотезите на чл. 8 ал. 2 от Директивата. В този случай тя предвижда специфичен механизъм за защита на правото на лично присъствие – чл. 423 НПК – чийто процесуални елементи са посочени в т.17.4 – 17.5. по-горе. Този механизъм влиза в действие след като задочната осъдителна присъда влезе в сила. Негово начало е искането на задочно осъдения за възобновяване на делото, като основание за това искане е обстоятелството, че то е разгледано и решено в негово отсъствие. Това искане е предмет на специално съдебното производство. Със своето произнасяне по същество съдът признава или отрича правото на възобновяване; в първия случай възобновява производството – при което то ще се проведе отново с участието на подсъдимия.

45. При това положение възниква въпросът дали този национален правен ред е съответен на механизма на чл. 8 ал. 4 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343. Този въпрос възниква, доколкото националният правен ред не предвижда никакъв ред и условия за предоставяне на информация на подсъдим, след като бъде осъден в негово отсъствие, относно правото му на нов процес с негово участие. Практически също така не му се

предоставя тази информация нито при задържането му, нито при уведомяването му за постановления против него осъдителен съдебен акт, ако такова уведомяване бъде осъществено по инициатива на осъденото лице.

46. Съдът на ЕС вече е посочил необходимостта от такова уведомяване – т. 30 от Решение от 08.06.2023 г по C-430/22 и C-468/22 (ECLI:EU:C:2023:458), но при все това въпросът отново се задава, в контекста на останалите въпроси, по-долу.

47. Въпрос 2.2. Има ли значение обстоятелството, че националната правна уредба – чл. 423 НПК – предоставя на осъденото в негово отсъствие лице информация за правото му на нов процес – но само след като това лице направи искане за отмяна на тази присъда и за провеждане на нов процес с негово участие, като му я предоставя под формата на съдебен акт, в отговор на това искане?

48. Мотиви към въпрос 2.2.

Следва да се посочи, че националният правен ред все пак предвижда предоставяне на информацията по чл. 8 ал. 4 от Директива (ЕС) 2016/343, но в един по-късен момент. В действителност националният правен предвижда механизъм за предоставяне на информация на задочно осъденото лице относно това дали има или няма право на нов процес – посочен в т.17.4.-17.5 по-горе.

49. И по-конкретно, за да може тази информация да бъде предоставена на задочно осъденото лице, е нужно то преди това да направи искане за отмяна на задочната присъда и за провеждане на нов процес с негово участие. След като съдът разгледа по същество това искане, постановява съдебен акт. С този акт съдът признава или не признава правото на нов процес, като съответно или отменя задочната присъда и постановява провеждане на нов процес с участието на подсъдимия; или пък оставя без уважение искането. По този начин задочно осъденият, след като се запознае със съдебното решение относно искането му за нов процес, ще има информация дали главното производство, по което е бил осъден в негово отсъствие, е било проведено при такива условия, че той е имал или не е имал право на нов процес.

50. Възниква въпросът дали тази национална правна уредба коректно имплементира чл. 8 ал. 4 и чл. 9 от Директива 2016/343, в светлината на изискването за предоставяне на ефективно правно средство за защита срещу задочността, по чл. 10 ал.

1 от Директивата и чл. 47 ал. 1 от Хартата? Съобразно чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата информирането за правото на новия съдебен процес следва да бъде направено в един по-ранен момент – а именно при информиране за решението и / или при ареста на осъденото лице. Причината е това информиране да има полезен ефект – а именно осъденото лице да прецени дали да се възползва от правото си на нов процес или да се съгласи с осъждането си – т. 50 изр. 1 от Решение от 19.09.2019 г по С-467/18 (ECLI:EU:C:2019:765). Ако информирането за правото на нов процес бъде направено едва след като съдът се произнесе по искането за нов процес, то това информиране вече няма да бъде правно средство за защита в смисъла, който му придава Директивата.

51. **Въпрос 2.3.** При отрицателен отговор – ще бъдат ли спазени изискванията на чл. 8 ал. 4 изр. 2 и чл. 10 ал.1 от Директива (ЕС) 2016/343, ако съдът, който разглежда наказателно обвинение и постанови осъдителен съдебен акт против отсъстващ подсъдим, извън хипотезите на чл. 8 ал. 2 от тази Директива, в свой съдебен акт посочи правото на това лице на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита и задължи лицата, осъществяващи задържането на осъденото лице, да му връчат копие от този акт? .

52. Мотиви към въпрос 2.3.

Възможно е Съдът на ЕС да даде отрицателен отговор на предходните два въпроса, като реши, че българската национална правна уредба не е съответна на Директивата.

53. Поради което запитващата юрисдикция се интересува дали може да продължи да разглежда делото в отсъствието на ВБ, като вземе определени мерки, за да гарантира правото му по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата да бъде информиран, които мерки да са достатъчно ефективни, съобразно чл. 10 ал. 1 от Директивата – т. 45 във вр. с т. 40 от Решение от 20.04.2021 г по С-896/19 (ECLI:EU:C:2021:311). В чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата е посочено, че „държавите членки гарантират“ определен стандарт на защита – в случая информиране. Следователно тази гаранция може да бъде предоставена не само от националния законодател, но и от националния съд, който прилага по съответен начин своето собствено право, за да постигне резултат, който е

съвместим с правото на Съюза - т. 59 от Решение от 19.09.2019 г по С-467/18 (ECLI:EU:C:2019:765).

54. Съдът на ЕС вече е посочил, че условията за разглеждане на наказателно дело в отсъствие на подсъдимия по чл. 8 ал. 2-4 и правото на нов процес по чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 имат директен ефект – т. 28 от Решение от 19.05.2022 г по С-569/20 (ECLI:EU:C:2022:401). Следователно запитващата юрисдикция може директно да прецени дали наказателното производство против ВБ попада в някоя хипотеза на чл. 8 ал. 2 от Директивата. Както е посочено по-горе, запитващата юрисдикция приема, че – поне към момента на задаване на преюдициалното запитване – то е извън тези условия.

55. Един от принципите на националния процес е информиране на подсъдимия за правата му и предоставяне на възможност да ги упражни – чл. 15 ал. 3 НПК (т. 19 по-горе). Следователно, след като ВБ има директно приложимо право на нов процес, съобразно чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343, то за запитващата юрисдикция възниква задължението (по националното право) да вземе нужните мерки, така че да гарантира неговото информиране за тези права, дължимо по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата – като това да стане по достатъчно ефективен начин, за да може той да се възползва от това информиране – чл. 10 ал. 1 от Директивата.

56. По делото е налице вероятност спрямо ВБ да бъде постановен съдебен акт, с който той да бъде признат за виновен и да му се наложи наказание "лишаване от свобода". Както бе посочено, освен ако не настъпят нови обстоятелства, това ще стане в негово отсъствие и при условия, различни от тези по чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343. Следователно ВБ ще разполага с правни средства за защита срещу това задочно осъждане – директно предоставени му от правото на Съюза – чл. 9 от Директивата.

57. При това положение възниква въпросът дали запитващата юрисдикция ще осигури спазване на изискването на чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 да гарантира информиране за правото по чл. 9 от Директивата, ако в свой съдебен акт 1) изрично посочи тези обстоятелства, вкл и правото на нов съдебен процес или на други средства за правна защита и също така 2) задължи лицата, които в един бъдещ момент задържат задочно осъдения ВБ, да му връчат копие от този съдебен акт. А също така и

дали този начин на гарантиране на информирането по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата е достатъчно ефективен, съобразно чл. 10 ал. 1 от нея.

58. Въпрос 2.4. При положителен отговор – противопоставя ли се чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 на решението на съд, който постановява осъдителен съдебен акт против отсъстващ подсъдим, извън хипотезите на чл. 8 ал. 2 от тази Директива, в свой съдебен акт да посочи правото на това лице на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита, което то има съобразно чл. 9 от Директивата и задължи лицата, осъществяващи ареста на осъденото лице, да му връчат копие от този акт?

59. Мотиви към въпрос 2.4.

Възможно е Съдът на ЕС да приеме, че националната правна уредба е в пълно съответствие с правото на Съюза – например защото националното правно средство за защита по чл. 423 НПК отговаря на това по чл. 8 ал. 2-4 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 или макар и да не отговаря на него, все пак предоставя достатъчна правна защита.

60. При това положение ще се окаже ненужно запитващата юрисдикция да полага каквито и да е усилия, за да гарантира, че ВБ, след като бъде задържан за изпълнение на наложеното му в негово отсъствие наказание "лишаване от свобода", ще получи и информация – още в този момент – за правото си на нов процес, съобразно чл. 8 ал. 4 във връзка с чл. 9 от Директивата.

61. При все това запитващата юрисдикция счита за нужно да предприеме мерки, така че да гарантира надлежното информиране на осъденото лице за правото му на нов процес. Поради което е зададен въпроса дали това не е забранено от правото на Съюза. И по-конкретно, дали ако запитващата юрисдикция вземе посочените във въпроса мерки, така че да гарантира информиране на задочно осъдения за правото му на нов процес по чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343, ще наруши закона. И това нейно действие до такава степен ще бъде в противоречие със системата за защита на правото на лично присъствие, установена с Директивата, както и с други разпоредби от правото на Съюза, поради което задължително не следва да бъде правено.

62. Третият въпрос се отнася до периода от време, в който запитващата юрисдикция следва да вземе решение относно съдържанието на информирането по чл. 8 ал. 4 от Директива (ЕС) 2016/343.

63. **Въпрос 3. Кой е първият и кой е последният възможен момент, в който съдът следва да формира решението си дали наказателното производство, проведено в отсъствието на подсъдимия, попада извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 и да вземе мерки, така че да гарантира информирането по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от нея ?**

64. Мотиви към въпрос 3.

Въз основа на горните отговори се установява, че правото на Съюза позволява или поне не забранява на национален съд, който разглежда дело в отсъствие на подсъдим, извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, да предприеме действия, с които да гарантира информиране на задочно осъденото лице за правните средства за защита срещу задочното осъждане.

65. Третият въпрос цели да се установи в кой момент от развитието на наказателното производство запитващата юрисдикция следва 1) да вземе решение, че наказателното производство, което се провежда в отсъствието на подсъдимия, попада извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 и поради това е нужно да гарантира информирането по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата; а също така 2) да осъществи това гарантиране – т.е. да определи и постави в действие механизъм, чрез който това информиране да се осъществи към момента на задържането на задочно осъденото лице и / или на уведомяването му за задочната присъда. Не се пита относно техническите действия, чрез които това информиране реално ще се осъществи при задържането и / или при уведомяване за задочното осъждане.

66. Чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 изисква гарантиране на информиране на лице, осъдено в негово отсъствие извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, относно правните средства за защита против задочността, които това лице има съобразно чл. 9 от Директивата. Това гарантиране, за да бъде осъществено, изисква три отделни действия. Първото е взимане на решение от запитващата юрисдикция дали

са налице условията по чл. 8 ал. 2 от Директивата или не са. Второто (при отрицателен отговор) е признаване в полза на задочно осъденото лице, че то разполага с едно или повече от правните средства за защита, посочени в чл. 9 от Директивата. Третото е предприемане на действия, така че това признаване (второто действие) в един бъдещ момент да стане достояние на задочно осъденото лице – и по-конкретно към момента на задържането му и / или на уведомяване за съдебното решение (например задължаване на затворническата администрация да връчи на задочно осъденото лице, след като бъде задържано, съдебния акт, в който е направено това признаване).

67. Налице е и четвърто действие – а именно техническите действия по предоставяне на информацията по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343. Те са посочени в съображение 39, изр. 3 и изр. 4 от Директивата. Този четвърти елемент е извън обсега на запитването, доколкото се осъществява едва след като задочно осъденото лице бъде установено (например при задържането му) и за което Съдът на ЕС вече посочи, че не е задължително да бъде извършено от съда, разглеждащ наказателното дело – Решение от 08.06.2023 г по С-430/22 и С-468/22 (ECLI:EU:C:2023:458) – което означава, че е възможно да бъде извършено и от друг орган (например от затворническата администрация).

68. Чл. 8 – чл. 10 от Директива (ЕС) 2016/343 не казват нищо относно първият възможен момент, в който следва да се извърши гарантирането, посочено в чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата. При все това, видно от практиката на Съда на ЕС, може да се предположи, че това е съдебното заседание, в което се постановява окончателното решение относно вината и се определя наказанието.

69. Това е така, доколкото Съдът на ЕС е приел, че за да се достигне до извод дали едно наказателно производство е протекло в отсъствието на подсъдимия и респективно да се определи видът отсъствие (при спазване на условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата или извън тях), е нужно да се преценят фактическите обстоятелства, които характеризират отсъствието на подсъдимия към момента, в който се постановява окончателният съдебен акт по съществуващото на фактическите и правните въпроси. Касае се за практика на Съда на ЕС относно чл.4а ал.1 от Рамково решение 2002/584 относно Европейската заповед за арест, изменено с Рамково решение 2009/299, която е относима и към чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 - т.48 от Решение от 17.12.2020 г

по C-416/20 PPU (ECLI:EU:C:2020:1042) и т. 52-53 от Решение от 23.03.2023 г по C-514/21 и C-515/21 (ECLI:EU:C:2023:235).

70. Във всеки един предходен момент до такъв извод не може да се достигне – доколкото едно бъдещо явяване на подсъдимия ще доведе до извод, че правото му на лично участие по чл. 8 ал. 1 от Директивата е било спазено – т. 48 от Решение от 13.02.2020 г по C-688/18 (ECLI:EU:C:2020:94) и т.39 от Решение от 15.09.2022 г по C-347/21 (ECLI:EU:C:2022:692). По главното дело, например, едно бъдещо явяване на упълномощен защитник и негово изявление, че подсъдимият знае за процеса, ще доведе до извод, че се прилага чл. 8 ал. 2 б. „б“ от Директивата.

71. Относно последния възможен момент следва да се вземе предвид съображение 12 изр. 3 и изр. 4 от Директива (ЕС) 2016/343 – съобразно значението на съображенията при тълкуване на законодателните актове – т. 36 изр. 2 от Решение от 19.05.202 г по C-569/20 (ECLI:EU:C:2022:401). Там се посочва, че Директивата се прилага именно до момента на влизане в сила на акта по същество (изр. 3) – и не се прилага до правни средства за защита, които намират приложение след като решението вече е влязло в сила (изр. 4). А нормата на чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата е важна част от механизма, предоставящ защита на правото на лично присъствие по чл. 8 ал. 1 от Директивата. Поради което държавите членки следва да вземат мерки, така че да гарантират приложението ѝ още докато процесът е висящ и преди влизане в сила на задочната присъда. Това означава, че решението, с което се определя вида на задочност – дали тя отговаря на условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата или не – следва да се вземе преди да влезе в сила присъдата, постановена в отсъствието на подсъдимия.

72. Запитващата юрисдикция отбелязва, че нейният съдебен акт по същество подлежи на обжалване в 15 дневен срок от постановяването му. Но ако той не бъде обжалван, то той ще влезе в сила на 16-ия ден – и така ще стане окончателен.

Поради което той има потенциала да стане окончателен акт по същество.

73. Следователно за запитващата юрисдикция е налице интерес да разбере точно към кой процесуален момент следва да извърши следните действия: 1) да достигне до решение дали задочността е такава, която е извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343; 2) при положителен отговор да формулира наличните правни средства за защита, с които ще разполага ВБ; 3) да предприеме нужните мерки, така че да

гарантира, че при задържането му и / или при уведомяване за решението, тази информация ще стигне до него.

74. Налице е опасност да се допусне нарушение на правото на Съюза, ако това решение бъде взето в един последващ момент, вкл и едва след като задочно осъденото лице бъде намерено и евентуално задържано. Това е така поради две причини. На първо място, ако едва тогава запитващата юрисдикция вземе това решение и предприеме действия по гарантиране на уведомяване на задочно осъденото лице, нейните действия биха били извън обхвата на Директивата – която не се прилага след като съдебното решение по същество влезе в сила (съобр. 12 изр. 4). На второ място взимане на такова решение и гарантиране на уведомяването на задочно осъдения за това решение ще отнеме определен период от време – поради което това уведомяване ще стане не при задържането на задочно осъденото лице (както изисква чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 3016/343), а по-късно, дори значително по-късно. Този вид закъсняло гарантиране не отговаря на изискването за ефективност по чл. 10 ал. 1 от Директивата и чл. 47 ал. 1 от Хартата.

75. Четвъртият въпрос се отнася до начина, по който запитващата юрисдикция следва да достигне до решението си, посочено в третия въпрос.

76. Въпрос 4. При взимане на решението по т. 3 следва ли да се отчете становището на обвинението и на защитника на отсъстващия подсъдим?

77. Мотиви към въпрос 4.

Поставя се въпросът при какъв процесуален ред следва запитващата юрисдикция да достигне до извод, дали отсъствието на ВБ е такова, което попада извън обхвата на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, както и по какъв начин да гарантира нужното информиране по чл. 8 ал. 4 от Директивата.

78. Този въпрос не се регулира от тази Директива, но следва да се отчете изискването за предоставяне на ефективни правни средства за защита по чл. 10 ал.1 от Директивата и чл. 47 ал. 1 от Хартата и принципът на равностойност.

79. Запитващата юрисдикция разглежда наказателното производство против БВ в присъствието на прокурор, който е повдигнал обвинението и го поддържа; а също така и в присъствието на защитник, определен от адвокатски съвет и назначен служебно от съда, който защитава интересите на отсъстващия ВБ. Съобразно националното право, всички съдебни решения, които може да засегнат правната сфера на отсъстващия ВБ, следва да бъдат взети след изслушване на прокурора и защитника му. Целта е те да изложат своите становища, като изискват спазването на процесуалните и материалните права. Прокурорът защитава законността, без значение дали е в полза или вреда на отсъстващия ВБ, докато защитникът му защитава само правата и интересите му, като изтъква всички обстоятелства, които са в негова полза. Както прокурорът, така и защитникът, може да обжалват съдебните актове.

80. Това, евентуално води до извода, че с оглед предоставяне на ефективна защита на отсъстващия ВБ, както и съобразно принципа на равностойност, съдебно решение, което се отнася до гарантиране на право, признато от правото на Съюза – а именно правото за получаване на определена информация по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/454, следва да бъде взето при същите условия, като съдебните решения, относими до правата на ВБ да участва в производството, признати само от националното право. Това означава, че запитващата юрисдикция следва да вземе своето решение след като изслуша страните.

---

81. Петият въпрос се отнася до съдържанието на информирането, което следва да се гарантира, съобразно чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 – и по-конкретно какво е съдържанието на „обжалва“, както и какво е съдържанието на „информирано и ... за правото му на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита в съответствие с член 9“.

81. Въпрос 5.1. Съдържанието на израза „възможността да обжалва решението“ по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, визира ли правото на инстанционно обжалване или се има предвид оспорване на влязъл в сила съдебен акт?

82. Мотиви към въпрос 5.1.

Нормата на чл. 8 ал. 4 изр. 2 във връзка с изр. 1 от Директива (ЕС) 2016/343 посочва, че ако един подсъдим е осъден в негово отсъствие, но извън условията на чл. 8 ал. 2, то това лице има „възможност да обжалва решението“ и „право на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита в съответствие с член 9“.

83. Възможно е нормата да се тълкува като посочваща две отделни и самостоятелно съществуващи права. Първото е правото на инстанционно обжалване (преди влизане в сила на присъдата), а второто е правото на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита (след като тя вече е влязла в сила). В подкрепа на този извод е българското значение на употребеното понятие „обжалва решението“ – което се използва само при инстанционно оспорване на съдебен акт по същество, в 15 дневен срок от постановяването му, преди да е влязъл в сила. Това понятие не се използва при оспорване на влезли в сила съдебни актове.

84. Възможно е и нормата да се тълкува като посочваща едно право, което има две последици – а именно правото да се оспори влезлия в сила съдебен акт, като това оспорване има за последица прилагане на правните средства за защита по чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343. Доводи в този смисъл се намират при съпоставяне на нормите на чл. 8 ал. 1 и ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343. В хода на текущия процес, вкл при обжалване, намира приложение чл. 8 ал. 1 от Директивата, който гарантира правото на подсъдимия да присъства. Едва след като процесът приключи в негово отсъствие, с влязъл в сила съдебен акт, ще може да се направи преценка дали са били налице условията по чл. 8 ал. 2 от Директивата и при отрицателен отговор да се гарантира определено уведомяване по ал. 4 изр. 2 от Директивата. Също така чл. 8 ал. 4 изр. 1 от Директивата позволява задочното решение да бъде не само постановено, но и изпълнено – а това предполага то да влезе в сила, доколкото само влезлите в сила съдебни актове може да се изпълнят; а това предполага, че инстанционното обжалване е или осъществено, или преклудирано към момента на ареста на задочно осъдения и неговото информиране по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата.

85. Въпрос 5.2. Какво следва да е съдържанието на информацията, която съобразно чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 следва да се предостави на

лице, осъдено в негово отсъствие извън условията на ал. 2, за „правото му на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита, в съответствие с член 9“ – относно правото да получи такова средство за правна защита, ако оспори задочното си осъждане или относно правото да го поиска, като основателността на това искане ще бъде преценявано в един бъдещ момент.

86. Мотиви към въпрос 5.2.

Чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 задължава държавите членки така да организират своята правосъдна система, че след като едно лице, осъдено в негово отсъствие извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата бъде задържано за изпълнение на наказанието си, да бъде информирано за определени свои права, свързани с провеждането на нов процес (пълен или частичен) в негово присъствие. Несъмнено то може да бъде информирано само за права, които притежава – и които са му предоставени от Директивата. Оттук възниква въпросът за това какви права това лице има към момента на задържането си – и за които следва да бъде информирано.

87. Възможно е да се приеме, че към този момент задочно осъденото лице има признато право на нов процес по чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343. Следователно то следва да бъде информирано, че ще получи този нов процес само след като направи искане за това.

88. Възможно е да се приеме, че задочно осъденото лице има право да поиска този нов процес, като въз основа на неговото искане в един бъдещ момент ще бъде извършена преценка дали има основания за такъв нов процес и ще се достигне до решение в този смисъл. Ако с това решение се уважи искането му, то задочно осъденото лице ще получи този нов процес. Следователно то следва да бъде информирано, че има право да поиска нов процес по чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343.

89. Доводи в подкрепа на първото становище (това по т. 87 по-горе):

Наказателното производство, което протича в отсъствието на подсъдимия извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, нарушава правото на подсъдимия на лично участие по ал. 1. При все това, като временна мярка, е възможно такова производство да се проведе и да приключи с осъдителна присъда, вкл. и задочната присъда да бъде изпълнена – чл. 8 ал. 4 изр. 1 от Директивата, а задочно осъденото лице да бъде задържано за изпълнение на наказанието – чл. 8 ал. 4 изр. 2 от

Директивата. Това е възможно само поради предоставянето на ефективна правна защита срещу това задочно осъждане – а именно правото на нов процес (пълнен или частичен). Оттук се достига до следните изводи, относими към чл. 47 ал. 1 от Хартата:

- след като към момента на задочното осъждане е налице яснота, че то е извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, то вече са налице всички предпоставки за признаване на правото на нов процес по чл. 9 от Директивата;

- самото естество на информирането по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата цели да възстанови нарушеното право на лично участие; изискването за ефективност на предоставената правна защита по чл. 10 ал. 1 от Директивата и чл. 47 ал. 1 от Хартата прави необходимо да се уведоми задочно осъденото лице за правото му на нов процес – от което той ще може да се възползва, ако направи искане за това.

90. Също така чл. 8 ал. 4 изр. 2 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 предоставят правна защита срещу задочността. Те следва да тълкуват по такъв начин, че тази защита да бъде ефективна, съобразно чл. 10 ал. 1 от Директивата и чл. 47 ал. 1 от Хартата – т. 71 от Решение от 20.09.2022 г по С-339/20 и С-397/20 (ECLI:EU:C:2022:703). Но тези норми не предвиждат никаква последваща процедура, която да се прилага, след като едно лице, осъдено в негово отсъствие извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, бъде уведомено за правото му да оспори това решение и да поиска нов процес, в рамките на която процедура да се преценява основателността на направеното искане. Не се препраща и към националния правен ред. Следователно такава последваща процедура не е необходима. Ако беше необходима, изискването за предоставяне на ефективна защита щеше да накара законодателя да я посочи в нормата на чл. 8 или чл. 9 от Директивата. Следователно такава нова, допълнителна процедура по признаване на правото на нов процес не е необходима, защото информирането по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата визира именно вече признато право на нов процес.

91. Също така чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 изисква информиране на задочно осъдения за две обстоятелства – първото е за правото му да оспори решението (т.е. да изрази несъгласие с него), а второто е за правото му на нов процес или на друго средство за защита, след това оспорване (да получи правна защита в съответствие с това несъгласие). Това второ информиране може да бъде обяснено само с вече признато право на нов процес – доколкото то обслужва първото информиране, като му придава ефективност.

92. Ако едно задочно осъдено лице, извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, има само право да поиска нов процес, като основателността на това искане ще бъде предмет на допълнителна преценка, то в този случай щеше да бъде достатъчно това лице да бъде информирано само за правото му да оспори решението. Изыскването за предоставяне на ефективна защита по чл. 47 ал.1 от Хартата щеше да обвърже съдържанието на това оспорване именно с оспорване пред съд, който да се произнесе по основателността му. Поради което нямаше нужда се посочва допълнително, че има право да поиска нов процес (и основателността на искането му да се преценява допълнително).

93. В т. 27 изр. 2 от Решение от 19.05.2022 г по C-569/20 (ECLI:EU:C:2022:401) Съдът на ЕС използва израз („уведомено ... правото на нов съдебен процес“), от който може да се предположи, че се касае за уведомяване за признато право на нов процес – доколкото, при сравнение с изр. 1, се оставя впечатление, че задочно осъденото лице в действителност има такова право, което вече е установено. Подобно и в т. 29 от същото Решение.

94. В т. 30-31 от същото Решение се посочва, че ако са изпълнени условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, то на задочно осъдения не се предоставя нов процес. По аргумент за обратното, ако тези условия не са изпълнени, такъв нов процес следва да му се предостави. Отново се достига до извод, че се касае за признато право на нов процес.

95. В т. 41 и т. 43 от същото решение се посочва, че националната юрисдикция следва да провери дали са изпълнени условията на чл. 8 ал.2 от Директива (ЕС) 2016/343. А след като извърши тези проверки, тя може да достигне до извод, че те не са изпълнени – което и води до извода, че задочно осъденото лице има право на нов процес. Не е нужно в един бъдещ момент отново да се извършва такава проверка и да се достига до същия извод.

96. В т. 45 от същото Решение ясно се заявява, че на подсъдим, осъден извън условията по чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, „трябва да бъде предоставено правото на нов съдебен процес“. Следователно, установяването, че не са спазени условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата води до логически извод, че задочно осъденото лице има право на нов процес – без да е нужно нова бъдеща преценка дали има такова право.

97. В диспозитива на това Решение ясно се посочва, че този подсъдим „трябва да има възможност да се позове директно на предоставеното от тази директива право на възобновяване...“. Изразът „да се позове директно“ предполага възползване от признато право, а не позоваване на претендирано право, като основателността на претенцията ще бъде предмет на бъдеща преценка.

98. Също така, въз основа на влязлата в сила присъда може да бъде издадена Европейска заповед за арест за изпълнение на наказанието „лишаване от свобода“, наложена с тази присъда. Оттук и практиката на Съда на ЕС по приложението на чл.4а от Рамково решение 2002/584 относно европейската заповед за арест..., е относима, доколкото чл. 8 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 и чл.4а от Рамково решение 2002/584 са проявление на един и същи юридически модел за регулиране на задочността.

99. Така Съдът на ЕС вече е посочил, че прилагането на чл.4а от Рамково решение 2002/584 гарантира правото на лично присъствие по такъв начин, че не е възможно да се постанови отказ за изпълнение на европейска заповед за арест с довод, че правото на лично присъствие е било нарушено. Това е така, дори и ако е направено отбелязване в графа „d“ т.3.4., което съответства на чл.4а ал.1 б.“г.“ от Рамково решение 2002/584 – която норма е пряко свързана с чл. 8 ал. 4 изр. 2 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343. В този смисъл е т. 39-42 от Решение от 17.12.2020 г по C-416/20 PPU (ECLI:EU:C:2020:1042, т. 48-50 от Решение от 23.03.2023 г по C- 514/21 и C-515/21 (ECLI:EU:C:2023:235).

100. А това означава, че към момента на съставяне на тази европейска заповед за арест и по-конкретно с отбелязването на графа „d“ т. 3.4., правото на лично присъствие вече е гарантирано – независимо от обективното отсъствие на търсеното лице поради причини, извън тези по т.3.1 и т.3.2. Именно защото то вече е гарантирано, изпълняващата държава, когато се запознава с това отбелязване, не може да откаже предаване с довод, че правото на лично участие е било нарушено в процеса на осъждането.

101. Съдът на ЕС в своята практика не е посочил, че макар към момента на издаване на ЕЗА и предаване на търсеното лице правото му на лично участие да не е със сигурност гарантирано, то все пак ще бъде гарантирано, ако в едно бъдещо производство, след предаване на търсеното лице, то бъде установено и признато.

102. Доводи в подкрепа на второто становище: То е в съответствие с националния модел на защита срещу задочността (т. 16.1 по-горе). При него съдът разглежда делото в отсъствието на подсъдимия без преди това да определи вида задочност – дали попада във или извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343. След това задочно осъденият има право да поиска възобновяване, като основателността на това искане се преценява в специално производство (т. 17.3-4 по-горе).

103. Въпрос 6. Какво е съдържанието на израза „друго правно средство за защита, което позволява ново разглеждане на делото по същество, включително и разглеждане на нови доказателства, и може да доведе до отмяна на първоначалното решение“ в чл. 9 изр. 1 от Директива (ЕС) 2016/343?

104. Мотиви към въпрос 6.

Чл. 9 изр. 1 от Директива (ЕС) 2016/343 предоставя на лице, осъдено в негово отсъствие извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, правни средства за защита против задочността. Те са две - право на „нов процес“ или „друго правно средство за защита, което позволява ново разглеждане на делото по същество, включително и разглеждане на нови доказателства, и може да доведе до отмяна на първоначалното решение“.

105. Прави впечатление, че само за втората възможност „друго правно средство за защита“ са поставени изисквания за определено съдържание и резултат – а именно даващо възможност за ново разглеждане на делото по същество, установяване на нови фактически и правни положения. Такова изискване не е поставено за първата възможност „нов процес“ – доколкото тези възможности са същностна характеристика на съдебния процес.

106. И за двете възможности чл. 9 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 поставя изискването за предоставяне на ефективно право на участие на подсъдимия.

107. Така, като краен резултат и при двете възможности по чл. 9 изр. 1 от Директива (ЕС) 2016/343, съдът, който разглежда новия процес в присъствието на подсъдимия, може да постанови съдебен акт по същество – било нов съдебен акт (първата възможност), било произнасяне на законосъобразността на стария, задочен съдебен акт, което произнасяне би могло да бъде и отмяната му (втората възможност).

108. Наименованието на чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 се отнася само до правото на нов съдебен процес – поради което може да се предположи, че втората възможност е вид нов съдебен процес.

109. При това положение възниква въпросът дали втората възможност по чл. 9 изр. 1 от Директива (ЕС) 2016/343 следва да се тълкува като обхващаща такава правна възможност за възобновяване на наказателното производство, при която една част от вече извършените процесуални действия, включително и евентуално постановен съдебен акт по същество, в отсъствието на подсъдимия, запазват своето правно значение; но на задочно осъденото лице се предоставя възможност да вземе участие в бъдещите процесуални действия и в тяхната рамка да упражни в пълнота правото си на лично присъствие по чл. 8 ал. 1 от Директивата и всички други права, които има по националното право и правото на Съюза; като краен резултат е налице възможност задочният съдебен акт по същество (ако е било запазено неговото значение) да бъде преразгледан и евентуално отменен, изменен или потвърден.

---

110. **Въпрос 7. Съответен ли е на чл. 8 ал. 4 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 национален закон – чл. 423 ал. 3 НПК – който изисква личното явяване на задочно осъдения като задължителна предпоставка за разглеждане и уважаване на неговото искане за нов процес?**

111. Мотиви относно въпрос 7.

Националният закон предвижда лицето, осъдено в негово отсъствие, да се яви лично пред съда, който разглежда искането му за нов съдебен процес с негово присъствие. Това негово лично явяване е предпоставка за разглеждане по същество на искането му. Ако това лице не се яви, то производството се прекратява и търсената

защита не се предоставя (т. 17.4. по-горе, като по-подробното описание на националния закон е в Приложение № 3).

112. Следователно националният закон предоставя ново, допълнително условие за реализиране на правото по чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343, което не фигурира в нея. Възниква въпросът дали това е съвместимо със системата на защита, установена от нея – доколкото чувствително я затруднява.

113. Оттук за запитващата юрисдикция възниква въпросът дали – при гарантиране на информирането по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 следва да вземе мерки, че така ВБ да бъде информиран също така, че ако не се яви пред съда, пред който е направил искане за нов процес с негово участие, то искането му няма да бъде разгледано по същество и задължението му осъждане ще стане окончателно.

А задължение за гарантиране за такова информиране има само ако това условие е в съответствие с правото на Съюза.

114. Съдът на ЕС се е произнесъл по сходни въпроси. Така е приел, че противоречи на правото на Съюза един подсъдим да бъде лишен от право, предоставено му законодателен акт на ЕС, в случая право на достъп до адвокат, предоставено му с Директива 2013/48/ЕС относно правото на достъп до адвокат..., само защото не се е явил пред съдията, който го е призовал – диспозитив на Решение от 12.03.2020 г по С-659/18 (ECLI:EU:C:2020:201). Също така е приел, че противоречи на правото на Съюза търсецо убежище лица да бъде лишен от право, предоставено му от законодателен акт на ЕС, в случая право на достъп до процедура по предоставяне на международна закрила, предвидено в чл. 6 от Директива 2013/32, само защото не се е явило преди това в посолство в съседна държава – т. 46, т. 50, т. 51 и т. 59 във връзка с т. 46 от Решение от 22.06.2023 г по С-823/21 (ECLI:EU:C:2023:504).

115. Съдът на ЕС приема – в тези два случая – че неправилно държава-членка поставя допълнителни условия, които не са предвидени в правото на Съюза и които осуетяват постигането на целта за ефективен, лесен и бърз достъп до адвокатска помощ, респективно до процедура за предоставяне на международна закрила.

Логично е този подход да се запази, ако се касае за друго право, това на лично присъствие по чл. 8 ал. 1 от Директива (ЕС) 2016/343.

116. Следва да се посочи практика на ЕСПЧ по същия въпрос, която има значение, предвид необходимостта даденото от Съда на ЕС тълкуване на чл. 47 от Хартата да съответства на равнището на защита по чл. 6 ЕКПЧ – т. 51 от Решение от 23.03.2023 г по C- 514/21 и C-515/21 (ECLI:EU:C:2023:235):

- т. 87 изр. 2 от Krombach v. France № 29731/96 ECLI:CE:ECHR:2001:0213JUD002973196 – относно необходимостта задочно осъден да се предаде на властта, за да получи процес в негово присъствие;

- Van Pelt № 31070/96 (ECLI:CE:ECHR:1994:0406DEC002055592); т. 33 изр. 4-5 от Lala № 14861/89 ECLI:CE:ECHR:1994:0922JUD001486189); т. 40 изр. 4-5 от Pelladoah № 16737/90 (ECLI:CE:ECHR:1994:0922JUD001673790); т. 34-35 от Van Geysseghem № 26103/95 (ECLI:CE:ECHR:1999:0121JUD002610395) – относно липаването на един подсъдим от адвокат защото той самият не се явил пред съда без уважителни причини;

117. Допълнителни доводи в тази насока са посочени в Приложение № 4.

---

118. Въпрос 8. Чл. 8 ал. 4 изр. 2 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 намират ли приложение за оправдани лица?

119. Мотиви относно въпрос 8.

Възниква въпросът дали правните средства за защита срещу задочност по чл. 8 ал. 4 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 се отнасят в една и съща степен както за осъдителна, така и за оправдателна присъда. Този въпрос е актуален, доколкото е възможно запитващата юрисдикция да постанови оправдателна присъда срещу ВБ.

120. В съображение 37 и чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 е посочена възможността за провеждане на процес в отсъствие на подсъдимия, който да доведе до постановяване на „решение относно вината или невинността“. Но тези норми се отнасят до условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата – при които лице, осъдено в негово отсъствие, няма право на нов процес.

121. В съображение 39 изр. 1 и чл. 8 ал. 4 от Директива (ЕС) 2016/343, които се отнасят до лица, осъдени в тяхно отсъствие и с признато правно средство за защита срещу задочността, вече се посочва само „решение“. Възможно е да се приеме, че се има предвид решението по съображение 37 и чл. 8 ал. 2 - „решение относно вината или невинността“; но е възможно да се приеме, че се касае за само за решение относно вината.

122. В съображение 39 изр. 2 и чл. 8 ал. 4 от Директива (ЕС) 2016/343 се посочва задържането на осъденото лице – което е индиция, че се касае само за осъдителни присъди. Също така в чл. 8 ал. 3 (която се отнася до условията по ал. 2) се посочва изпълнението на решението – а само осъдителните решения може да бъдат изпълнени.

123. Поради което възниква съмнението дали ВД, ако в негово отсъствие бъде постановена оправдателна присъда, с която е признат за невиновен, ще има признато от чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 право на нов процес или друго правно средство за защита. Респективно дали в този случай запитващата юрисдикция ще следва да гарантира неговото информиране, съобразно чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата.

124. Следва да се посочи и практиката на ЕСПЧ по сходен въпрос – т. 67 във връзка с т. 20-25 от Vanyan № 53203/99 (ECLI:CE:ECHR:2005:1215JUD005320399) – където в нов процес спрямо осъдено лице е приложена амнистия, но без това осъдено лице да може да вземе участие в този нов процес – и това е възприето от ЕСПЧ като нарушение на правото на справедлив процес, предвид невъзможността осъденото лице да участва в този нов процес, независимо от благоприятния за него краен резултат.

—

125. Становище на запитващата юрисдикция

Националният закон – чл. 423 НПК – предоставя правно средство за защита срещу осъждане на подсъдим при нарушено право на участие (т. 17.3-4 по-горе). И по-конкретно, съобразно фактическите обстоятелства по главното дело, както са установени към момента на запитването, ВБ има право на нов процес – както по националното право, така и по правото на Съюза.

126. При все това националният закон не предоставя достатъчно ефективно правно средство за защита срещу задочността. Причина за това е обстоятелството, че националният закон не предвижда информиране на задочно осъденото лице за съществуващото правно средство за защита. Такова информиране по-специално не се прави към момента на задържането му за изтърпяване на наложеното му наказание "лишаване от свобода".

127. Следователно, макар и националният закон да предоставя защита по чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343, все пак не я предоставя по такъв начин, че задочно осъденото лице да може да упражни по адекватен и ефективен начин това свое право, съобразно чл. 10 ал.1 от Директивата. И по-специално не предоставя стандарта на защита, посочен в чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата, съобразно който едно задочно осъдено лице, извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, още към момента на ареста си получава информация за правото му на нов процес.

128. Националният режим по чл. 423 НПК е достатъчно ефективно правно средство за защита само в случай, че съдът, постановил задочната присъда, е приел, че са налице основанията по чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 и поради това не е гарантирал съответното информиране по чл. 8 ал. 4 от Директивата. В този случай това становище на съда, постановил задочната присъда, може да бъде оспорено от задочно осъденото лице, след неговото задържане, именно в производството по чл. 423 НПК. Това производство би било такова по чл. 10 ал.1 от Директивата, като цели да даде защита на задочно осъденото лице както срещу неправилната преценка на съда, постановил задочната присъда, относно вида задочност (такава по чл. 8 ал. 2 от Директивата или извън нея), но също така и срещу самото задочно осъждане.

129. Но при пълната липса на преценка, която да се направи в хода на наказателното производство в отсъствието на подсъдимия, дали са налице обстоятелствата по чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, ползването само на механизма на чл. 423 НПК като единствено правно средство против задочността, се явява недостатъчно, неадекватно и неефективно, доколкото не постига дължимия стандарт за информиране, поставен в чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директивата.

130. В действителност такова информиране, дължимо по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, не се прави. А това съществено намалява ефективността на правото на нов процес, въпреки че националното право го предвижда. Това е така,

доколкото – при липса на информиране както за решението, с което е осъден, така и за правото си на нов процес – едно лице, осъдено в негово отсъствие извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата, е възможно никога да не разбере, че има право на нов процес.

131. А това води до чувствително намаляване на нивото на правна защита срещу задочно осъждане.

132. Поради което

О П Р Е Д Е Л И :

ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ до СЪДА на ЕС по следните въпроси:

1.1. Чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 следва ли да се тълкува в смисъл, че ако едно лице е осъдено в негово отсъствие извън хипотезите на ал.2 и му е наложено наказание "лишаване от свобода", то при задържането му за изпълнение на това наказание следва да бъде информирано за решението, с което е осъден?

1.2. Какво е съдържанието за изискването по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 „информиране ... за решението“ и предполага ли връчване на копие от това решение?

1.3. При отрицателен отговор на въпроси 1.1 и 1.2. – чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 противопоставя ли се на решението на национален съд да гарантира връчването на копие от това решение?

2.1. Съответна ли е на чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 национална правна уредба, която – при разглеждане на наказателно обвинение и постановяване на осъдителен съдебен акт в отсъствието на подсъдимия, извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директивата – не предвижда никакъв ред и условия да бъде предоставена информация на задочно осъденото лице за правото му на нов

процес с негово участие; и по-конкретно такава информация не се предоставя при задържането на задочно осъденото лице?

2.2. Има ли значение обстоятелството, че националната правна уредба – чл. 423 НПК – предоставя на осъденото в негово отсъствие лице информация за правото му на нов процес – но само след като това лице направи искане за отмяна на тази присъда и за провеждане на нов процес с негово участие, като му я предоставя под формата на съдебен акт, в отговор на това искане?

2.3. При отрицателен отговор – ще бъдат ли спазени изискванията на чл. 8 ал. 4 изр. 2 и чл. 10 ал.1 от Директива (ЕС) 2016/343, ако съдът, който разглежда наказателно обвинение и постанови осъдителен съдебен акт против отсъстващ подсъдим, извън хипотезите на чл. 8 ал. 2 от тази Директива, в свой съдебен акт посочи правото на това лице на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита и задължи лицата, осъществяващи задържането на осъденото лице, да му връчат копие от този акт?

2.4. При положителен отговор – противопоставя ли се чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 на решението на съд, който постановява осъдителен съдебен акт против отсъстващ подсъдим, извън хипотезите на чл. 8 ал. 2 от тази Директива, в свой съдебен акт да посочи правото на това лице на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита, което то има съобразно чл. 9 от Директивата и задължи лицата, осъществяващи ареста на осъденото лице, да му връчат копие от този акт?

3. Кой е първият и кой е последният възможен момент, в който съдът следва да формира решението си дали наказателното производство, проведено в отсъствието на подсъдимия, попада извън условията на чл. 8 ал. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 и да вземе мерки, така че да гарантира информирането по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от нея ?

4. При взимане на решението по т. 3 следва ли да се отчете становището на обвинението и на защитника на отсъстващия подсъдим?

5.1. Съдържанието на израза „възможността да обжалва решението“ по чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343, визира ли правото на инстанционно обжалване или се има предвид оспорване на влязъл в сила съдебен акт?

5.2. Какво следва да е съдържанието на информацията, която съобразно чл. 8 ал. 4 изр. 2 от Директива (ЕС) 2016/343 следва да се предостави на лице, осъдено в негово отсъствие извън условията на ал. 2, за „правото му на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита, в съответствие с член 9“ – относно правото да получи такова средство за правна защита, ако оспори задочното си осъждане или относно правото да го поиска, като основателността на това искане ще бъде преценявано в един бъдещ момент.

6. Какво е съдържанието на израза „друго правно средство за защита, което позволява ново разглеждане на делото по същество, включително и разглеждане на нови доказателства, и може да доведе до отмяна на първоначалното решение“ в чл. 9 изр. 1 от Директива (ЕС) 2016/343?

7. Съответен ли е на чл. 8 ал. 4 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 национален закон – чл. 423 ал. 3 НПК – който изисква личното явяване на задочно осъдения като задължителна предпоставка за разглеждане и уважаване на неговото искане за нов процес?

8. Чл. 8 ал. 4 изр. 2 и чл. 9 от Директива (ЕС) 2016/343 намират ли приложение за оправдани лица?

Определението е окончателно.

Председател:

Съдебни заседатели: 1.

2.

